

Міністерство освіти і науки України

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Факультет іноземної філології

Кафедра англійської мови

Дипломна робота

магістра

з теми: **«ЕВОЛЮЦІЯ ДЕТЕКТИВНОГО ЖАНРУ В АНГЛОМОВНІЙ
ЛІТЕРАТУРІ ХХ-ХХІ СТ.»**

Виконала: магістрантка 2 курсу,

групи Ang1- M20

спеціальності 014 Середня освіта

(Мова і література (англійська) за

освітньо-професійною програмою

Середня освіта (Англійська мова і

зарубіжна література)

Мамічева Анна В'ячеславівна

Керівник: Голубішко І.Ю., кандидат

філологічних наук, доцент,

доцент кафедри германських мов і

зарубіжної літератури

Рецензент: Починок Л.І., кандидат

філологічних наук, доцент, доцент

кафедри історії української літератури і

компаративістики

Кам'янець-Подільський – 2021 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ. 1 ДЕТЕКТИВ ЯК ЛІТЕРАТУРНИЙ ЖАНР.....	7
1.1. Теоретичні аспекти вивчення і дослідження детективу.....	7
Висновки до Розділу 1.....	17
РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ ДЕТЕКТИВУ ЯК ЖАНРУ.....	19
2.1 Засновники детективного роману як жанрового різновиду в англomовній літературі.....	19
2.2 Специфіка оповіді та сюжетна структура у традиційному детективному творі	29
Висновки до Розділу 2.....	43
РОЗДІЛ 3. ЖАНРОВО-ВИДОВЕ РОЗМАЇТТЯ СУЧАСНОГО ДЕТЕКТИВНОГО РОМАНУ	45
3.1 Побутово-таємничий (соціальний) детектив	45
3.2 Шпигунський (конспірологічний) детектив.....	54
3.3 Інтелектуальний роман.....	57
Висновки до Розділу 3.....	73
ВИСНОВКИ.....	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	77

ВСТУП

Актуальність теми магістерської роботи. Детективний жанр в цілому належить до того роду літератури, який довгий час залишався без уваги серйозної критики, тому кожне нове дослідження є свідченням актуальності питання, що розглядається. Хоча надзвичайна загальнодоступність і популярність творів цього жанру серед читачів викликала у критиків сумніви у художніх достоїнствах детективної літератури. Цій літературі не раз пророкували занепад, але кожного разу все оберталось черговим її оновленням.

Детектив як жанр виник в першій половині дев'ятнадцятого століття, а саме в 1841 році, що позначився виходом в світ першої детективної оповіді “Вбивство на вулиці Морг” Едгара Алана По.

В основу всіх детективних романів покладено споконвічну проблему боротьби зі злочинністю, яка переслідує людську цивілізацію з початку її виникнення. У творах цього жанру описується складний процес розкриття злочинів та відновлення справедливості щодо людини.

У детективі складні життєві загадки розплутують певні особи, які бажають просто дізнатися правду, або люди, які присвятили цій справі своє життя.

Проблема боротьби зі злочинністю не зникла і в наш час, адже вона спричинена багатьма факторами. В детективних романах автори прагнуть розібратися в соціальних причинах, які штовхають людину на скоєння злочину, а також наголосити – будь-який вчинок, що переступив межу дозволеного, буде покараний людьми, котрі стоять на захисті закону.

Проте було б помилкою вважати, що злочини скоюють тільки у нетрях людського суспільства. Ганебні справи і скандали не оминають навіть уряди, парламенти, і вони були неодноразово описані видатними майстрами детективу.

Надзвичайна зацікавленість детективом як читачів, так і самих письменників перетворює даний різновид літературної творчості на

непересічне явище. Існує багато проблем у вивченні подібних творів: відсутність системних досліджень у царині сучасного англomовного детективу; дифузія різних видів детективного роману потребує методологічного інструментарію для опису подібних процесів; осмислення рецепції в сучасному літературному процесі саме англійського детективного роману що і обумовлює актуальність даного магістерського дослідження.

Мета роботи: дослідити жанрову специфіку детективу в англomовній літературі, витоки і розвиток детективного жанру, його вплив на сучасний світовий історико-літературний процес.

Дана мета передбачає вирішення таких **завдань**:

- осмислити жанрову природу детективу;
- розглянути теоретичні аспекти дослідження детективу у критичних джерелах;
- дослідити витоки детективу як жанрового різновиду;
- визначити місце творчості засновників детективної літератури у культурологічному процесі XIX – XXI ст. та їхній вплив на подальший розвиток детективного жанру;
- описати жанрове розмаїття сучасного англomовного детективу, виявити напрями його трансформації;
- проаналізувати на різних структурних рівнях тексти новітніх романів із кримінально-детективною основою.

Предмет дослідження – розвиток детективного жанру в англomовній літературі XIX – XXI ст., специфіка сюжетної структури і образної системи, спільні і відмінні риси творчості письменників, авторів-детективів, та їхній вплив на розвиток детективної літератури в цілому.

Об'єктом дослідження є твори детективного напрямку: Е.А. По, А. Конан Дойла, Агати Крісті, С. Хейра, Ч.П. Сноу, Д. Френсіса, А Макліна, Д. Брауна, П. Акройда та ін.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети й виконання завдань у роботі використовується системний підхід до вивчення жанрових

процесів у детективному романі в сучасній англомовній літературі. Застосування історико-гносеологічного методу дозволило врахувати культурно-історичний і політичний контекст творів, проаналізувати трансформації романних форм у процесі становлення й розвитку сучасного детективного роману. За допомогою *структурно-семіотичного методу* здійснено аналіз компонентів жанрової стратегії й художньої специфіки англійського і американського детективного роману в контексті суспільно-політичної думки і типологічних зв'язків з іншими романними різновидами. У роботі використано *метод типологічного зіставлення текстів*, що сприяло виділенню певних жанрових стратегій у розвитку детективного роману в сучасній англомовній літературі. *Системний аналіз* сприяв узагальненню виявлених закономірностей реалізації жанрових стратегій у детективному романі в сучасній англійській літературі.

Практичне значення роботи. Матеріали роботи та її висновки можуть бути використані при вивченні історико-літературного процесу під час аналізу специфіки ознак детективних творів як явища сучасної літератури; при підготовці лекцій з курсу зарубіжної літератури XIX–XXI ст., спецкурсів і спецсеминарів. Крім того, передбачаємо можливість використання результатів дослідження у шкільній практиці, зокрема, при вивченні творчості письменників-детективістів (Е. По, А. Конан Дойл та ін.) або розробці факультативу з питань детективного жанру у старших класах.

Теоретико-методологічною базою дослідження є праці теоретиків літератури, критиків, письменників у сфері жанрології, історії англійської та американської літератури і теорії детективу (О. Анциферова, М. Бахтін, Н. Бернадська, А. Вуліс, Ж. Женнет, Т. Бовсунівська, Г. Жилічева, Д. Затонський, О. Зверев, А. Саруханян, Я. Маркулан, М. Можейко, Р. Нудельман, В. Руднев, М. Скалицькі та ін.), а також літературознавчі дослідження, в яких висвітлюються проблемні питання літературного процесу кінця XX – початку XXI століття і творчість окремих письменників зазначеного періоду (Г. Анджапарідзе, Н. Валуєва, М. Тугушева, М. Черняк

та ін.).

Апробація: основні положення дипломної роботи обговорювались на засіданні кафедри германських мов і зарубіжної літератури КПНУ імені Івана Огієнка, а також оприлюднювались у доповіді на студентській конференції (жовтень 2021 р.), деякі ключові положення дипломної роботи знайшли висвітлення у статті «Теоретичні аспекти вивчення і дослідження детективу», надрукованій у Збірнику наукових праць студентів та магістрантів факультету іноземної філології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Випуск 14.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку і списку використаних джерел, що містить 72 позиції. Повний обсяг роботи становить 82 сторінки. Основний текст дослідження – 74 сторінки.

ВИСНОВКИ

Зацікавленість детективом як з боку читацької публіки, так і з боку літературної науки можна пояснити декількома причинами. По-перше, детективні твори у переважній своїй більшості продовжують перебувати у сфері масової літератури. По-друге, активізація детективу, зокрема в його мультикультурному вимірі, пояснюється глобалізаційними процесами, що хвилюють світ на сучасному етапі розвитку. В даному випадку в силу вступає семіотична і комунікативна природа літератури як художнього дискурсу. По-третє, останнім часом детектив різко розширив свої жанрово-стильові межі, вступаючи у контакт з найрізноманітнішими різновидами епічної прози і її традиційними поетико-стильовими домінантами. Вивчення цих процесів на їх художньо-естетичному рівні потребує глибинного проникнення у творчу лабораторію автора, осягнення його художнього методу.

Ознайомившись із еволюцією детективного роману та процесами його вивчення літературознавцями, констатуємо, слідом за критиками, певну девальвацію цього жанру в західній літературі, поглинання його «масовою культурою». Водночас за останні десятиліття відбулося суттєве розширення жанрової парадигми детективного роману. Порівняльний аналіз детективів, згаданих у дослідженні, дозволяє виокремити цілу низку запозичень на різних рівнях тексту – ідейно змістовному, персонажному, мотивному, сюжетно-композиційному, а також традиційних жанрових конструкцій, що дозволяють говорити про «формульність» і сучасних детективів. На фоні класичного канону жанру, створеного ще Е.А. По і А. Конан Дойлом, в сучасній англійській літературі виділяються такі його варіанти, як соціально-психологічний, історичний, інтелектуальний, політичний, артистичний, спортивний, шпигунський детективи. Крім того, розрізняють американський "чорний" детектив (Джеймс Хедлі Чейз, Картер Браун), судово-процесуальний та адвокатський (Ерл Стенлі Гарднер),

інтелектуальний (мистецько-історичний, логічний, дедуктивний) (Пітер Акройд, Джуліан Барнс, Ден Браун та ін.). Більшість романів цих авторів являють собою синтетичну жанрову структуру.

Для сучасного англомовного детективу характерне домінування цитатно-ремінісцентної моделі сюжетобудови, явища, характерного для сучасної літератури в цілому. Воно пов'язане з перекодуванням «свого» і «чужого», а також одночасною орієнтацією на масового читача. Для цієї форми міжкультурного діалогу, що здійснюється у подібних творах, властивим є не тільки безпосереднє продовження традицій, а й їхнє (іноді іронічне) переосмислення, коли прецедентні тексти, що легко розпізнаються читачем, набувають нових смислів.

Наприклад, роман Пітера Акройда "Процес Елізабет Крі" є наочним прикладом постмодерністського включення детективного жанру в більш широкий жанровий контекст, його можна характеризувати як інтелектуальний детектив. За рахунок поєднання реальних історичних фактів і персонажів з вигадкою, фантазією автора, твір стає багатоплановим і цікавим. Зосередженість автора переважно на внутрішньому світі героїв, їхніх тривогах і переживаннях, щільно вписаних у навколишнє середовище, посилює достовірність твору, завдяки чому читач повністю занурюється у художній світ і має можливість створювати самостійні версії й оцінки зображуваних подій. Таким чином, жанрова стратегія детективу пронизує всі рівні роману: сюжетний, образний і рівень оповідної структури. У той же час детектив, як і в творах інших постмодерністів, стає для Пітера Акройда лише однією з жанрових стратегій, яка забезпечує йому високий рівень читацького інтересу, в тому числі і з боку досвідченого читача, здатного оцінити всі рівні авторської гри.

Отже, основним підсумком дослідження жанрових стратегій у сучасному англомовному детективі можна вважати висновок про те, що детектив перестав бути замкнутою художньою структурою з чітко визначеними критеріями та ознаками. Попри велику кількість свого роду

настанов та правил написання детективів, насправді художня практика в цій сфері засвідчує вільний пошук авторами нових форм поєднання традиції і новаторства, включення детективної складової в романні різновиди будь-якої жанрової орієнтації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адамов А. Мой любимый жанр – детектив. Записки писателя / А. Адамов. Москва: Советский писатель, 1980. 312 с.
2. Акройд П. Процесс Элизабет Кри. Текст. URL: http://royallib.com/book/akroyd_piter/protsess_elizabet_kri.html (Дата звернення 15.10.2020)
3. Анцыферова О.Ю. Детективный жанр и романтическая художественная система. *Национальная специфика произведений зарубежной литературы XIX–XX веков. Проблема жанра*. Иваново: Издательство ИВГУ, 1994. С. 21-36.
4. Анцыферова О. Ю. Детективный жанр и романтическая художественная система. URL : <http://rulit.org/read/38/> (Дата звернення 15.10.2020)
5. Анджапарідзе Г.А. Реквієм в трьох частинах за жертвами «свободи» і «демократії» / Упоряд. і предисл. Г.А. Анджапарідзе / Англійський політичний детектив. Ентоні Бівор. В інтересах держави. Реймонд Хоук. Побічний ефект. Брайан Клів. Жорстоке вбивство розчарованого англійця: Романи. Пер. з англ. – Москва : Радуга, 1985. С. 5-22.
6. Анджапарідзе Г.А. Світ Агати Крісті / Г.А. Анджапарідзе / Крісті А. Загадка Сітгафорда: Романи, п'єса, оповідання. Ленинград : Лениздат, 1986. С. 659-671.
7. Бавин С. Зарубежный детектив XX века (в русских переводах): Популярная библиографическая энциклопедия. Москва : Книжная палата, 1991. С. 98-101.
8. Бахтін М.М. Форми часу і хронотопу в романі. *Нариси з історичної поетики. Питання літератури та естетики. Дослідження різних років*. Москва : Худож. лит., 1975. С. 234-408.
9. Бодик О.П., Сушко С.О. Науково-дослідна робота студентів-філологів. Навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Краматорськ : Тираж-51, 2005. 193 с.

10. Большая Советская Энциклопедия: в 30 т. Москва : Советская энциклопедия, 1972. Т. 8. 592 с.
11. Большая энциклопедия: в 62 т. Москва : ТЕРРА, 2006. Т. 15. 450 с.
12. Великие художники, их жизнь, вдохновение и творчество. Джеймс Макнейл Уистлер. Часть 12. Киев : ООО «Иглмосс Юкрейн», 2003. 32 с.
13. Вольский Н.Н. Легкое чтение. Работы по теории и истории детективного жанра. / Н.Н. Вольский. – Новосибирск: НГПУ, 2006. – 278 с.
14. Вулис А.В. Поэтика детектива. Москва : Новый мир, 1978. С. 244-258.
15. Гиленсон Б.А. История литературы США: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. Заведений. Москва: Издательский центр «Академия», 2003. С. 97-99.
16. Голлем. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%C3%EE%EB%E5%EC> (Дата звернення 24.02.2021).
17. Гурина Т.Л. Некоторые предпосылки изучения авторской позиции в интеллектуальном романе XX века. // Проблема автора в художественной литературе. Вып.1. Ижевск, 1974. С. 200–209.
18. Детектив. Энциклопедия «Кругосвет». URL:<http://slovari.yandex.ru/dict/krugosvet/article> (Дата звернення 15.10.2020)
19. Детектив [Электронный ресурс]// Энциклопедия «Википедия». – Режим доступа: [URL:http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D](http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D) (Дата звернення 15.10.2020)
20. Дехнич.О.В., Костромина Т.А. Жанровая специфіка роману Дэна Брауна «Инферно». URL: <http://www.inter-nauka.com/> (Дата звернення 15.01.2021).
21. Динамов С. Зарубежная литература. Сб. статей. Москва : Гослитиздат, 1960. 225 с.
22. Дойл, Артур Конан. Собака Баскервілів: повість та оповідання. Київ : Дніпро, 1992. С. 86-88.
23. Дойл, Артур Конан. Записи про Шерлока Холмса / А. Конан Дойл.– М. : Правда, 1986. – Т. 2. – 382 с.

24. Достоевский Ф.М. Полн. собр. худ. произв. / Ф.М. Достоевский. – М.–Л. : Госиздат, 1930. –Т.13. – С. 523–524.
25. Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник. / за ред. Н.Михальської та Б.Щавурського. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006 – Том 2. Л-Я. – С. 359-361.
26. Зверев А. Черепаха Квази: что же такое постмодернизм? *Вопросы литературы*. 1997. № 3. С. 3–23.
27. Золотий жук_(розповідь). URL: <https://znaimo.com.ua> (Дата звернення 25.05.2021).
28. История американской литературы. Учеб. пособие для студентов фак-тов иностр. яз. пед. ин-тов / Под ред. проф. Н.И. Самохвалова. – М. : Просвещение, 1971. – Ч. I. – 344 с.
29. История всемирной литературы. Том 6 / Редакционная коллегия тома И.А. Тертерян, Д.В. Затонский, А.В. Карельский. – М.: Наука, 1989. – С. 575-577.
30. Історія зарубіжної літератури 19 століття / В.Н. Богословський, А.Ф. Головиченко, В.М. Сурмак. – К. : Просвіта, 1990. – С. 120-125.
31. Кавелти, Дж. Г. изучение литературных формул [Текст] / Жд. Кавелти ; пер с англ. Е.М. Лазаревой // Новое литературное обозрение. – 1996. – № 22. – С. 33-64.
32. Ковалев Ю. В. Американский романтизм: хронология, топография, метод. *Романтические традиции американской литературы XIX века и современность*. Москва : Наука, 1982. 352 с.
33. Колесник О.С. Основні форми художньої інтерпретації міфу в культурі ХХ – початку ХХІ ст. *Міжнародний вісник. Культурологія. Філологія. Музикознавство*. Вип. II (3), 2014. С. 56–61.
34. Краткая литературная энциклопедия: в 7 т. / под ред. А. А. Суркова. – М. : Советская энциклопедия, 1964. – 1056 с.
35. Краткая литературная энциклопедия / С.С. Алексеев, Е.К. Дулуман, В.С. Мельничук, А.С. Николаева, А.С. Семенова, Т.А. Чудинова.– М.: Просвещение, 1986. – С. 100-102.

36. Кристи Агата. Восточный экспресс. Десять негритят. Романы / Перевод с англ. Беспалова Л. – М.: Правда, 1990. – С. 330-336.
37. Кристи А. Убийство в доме викария / А. Кристи // Избранные произведения. – Новосибирск : Гермес, 1993. – Т. 6. – С. 225-226.
38. Ліхоманова Н. Постмодерністська рецепція міфу (на матеріалі європейського романного досвіду ХХ ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. к.ф.н. : 10.01.06 «Теорія літератури». Київ, НАН України, Інститут літератури ім. Т. Шевченка. 2001. 20 с.
39. Лотман Ю.М. К современному понятию текста // Статьи по семиотике культуры и искусства. Санкт-Петербург : Академический проект, 2002. С. 79–83.
40. Маркулан Я. Детектив. Що це таке? Морфологія жанру / Я. Маркулан // Зарубіжний кінодетектив. Досвід вивчення одного з жанрів буржуазної масової культури. – Л. : Искусство, 1975. – С. 6-50.
41. Можейко М.А. Детектив [Текст] / М.А. Можейко // Постмодернизм : энциклопедия / А.А. Грицанов, М.А. Можейко. – Минск : Интерпрессервис : Книжный дом, 2001. – С. 212-216.
42. Моэм С. Упадок и разрушение детектива / С. Моэм // Искусство слова. О себе и других. Литературные очерки и портреты. – М. : Художественная литература, 1989. – С.104 – 128.
43. Наливайко Д.С., Шахова К.О. Зарубіжна література ХІХ сторіччя: Підручник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – С. 400-401.
44. Норець М.В. Шпигунський роман як жанровий інваріант детективу в сучасному літературознавстві. *Современные научные исследования и инновации*. 2013. № 9 URL: <https://web.snauka.ru/issues/2013/09/26481> (дата звернення 11.05.2021).
45. Нудельман Р.Е. Детективна література / Р.Е. Нудельман – М. : Вікіпедія, 1972. – Т. 8. – 523 с.
46. По Эдгар. Избранное / Э. По – М. : Госуд. изд-во худож. лит-ры, 1958.– 141 с.

47. Постмодернизм. Энциклопедия / сост. и науч. ред. А.А. Грицанов, М.А. Можейко. – Минск: Интерпрессервис, Книжный Дом, 2001. – 1040 с.
48. Приданнікова Т. Готичний роман – що це таке? / Приданнікова Т. Передрук з журналу «Голос Магнітогорської молоді» (Магнітогорськ).– 1991.– 8-14 жовтня. – С. 4-5.– Режим доступу: [http:// www. fandom. Ru / about_fan/pridannikova_01.htm](http://www.fandom.Ru/about_fan/pridannikova_01.htm). (Дата звернення 20.06.2021)
49. Рубинс М. Пластическая радость красоты: Экфрасис в творчестве акмеистов и европейская традиция. Санкт-Петербург : Академический проект, 2003. 354 с.
50. Руднев В.П. Энциклопедический словарь культуры XX века. / В.П. Руднев. – Москва: Аграф, 2003. – 603 с.
51. Руднев В. Культура і детектив / В. Руднев // Даугава (Рига). – 1988. – № 12. – Режим доступа: [http://www.sol.ru/Library/ Kulturology / kultslov/b079. Htm](http://www.sol.ru/Library/Kulturology/kultslov/b079.Htm).
52. Самин Д.К. Джеймс Уистлер / Д.К. Самин // Сто великих художников URL: <http://www.bibliotekar.ru/100hudozh/64.htm> (Дата звернення 20.03.2021).
53. Сноу Ч. Смерть под парусом. Москва : АСТ, Астраль, ВКТ, 2011. 320 с.
54. Струков В.В. Художественное своеобразие романов Питера Акройда (к проблеме британского постмодернизма). Воронеж : Полиграф, 2000. 182 с.
55. Сулова Н.В. Новейший литературоведческий словарь-справочник для ученика и учителя. / Н.В. Сулова, Т. В. Усольцева. – Мозырь: ООО ИД, 2003. – 152 с. – (Белый ветер).
56. Тайна Мари Роже: Детектив и мистич. Рассказы / Е.А. По.– К.: Мистецтво, 1995.– 348 с.
57. Тимофеев Л.И. Краткий словарь литературоведческих терминов: книга для учащихся. / Л.И. Тимофеев, С.В. Тураев. – Москва: Просвещение, 1985. – 312 с.
58. Фримен Р. О. Искусство детектива // Как сделать детектив; [пер. с англ., франц., нем., исп.; сост. А. Строев; ред. Н. Португимова]. Москва : Радуга, 1990. С. 28–37.

59. Хорольский В. Место культуры и литературы Запада и Востока в цивилизации XX века [Электронный ресурс] / В. Хорольский. – Режим доступа: http://www.relga.rsu.ru/n58/cult58_1.htm. (Дата звернення 14.07.2021)
60. Хоста М. Шпионский роман. Попытка краткого обзора. URL: <http://www.agentura.ru/forum/archive/4047.html> (Дата звернення 10.09.2021)
61. Храповицкая Г.Н., Коровин А.В. История зарубежной литературы: Западноевропейский и американский романтизм: Учебник /Под ред. Г.Н. Храповицкой. – 2-е изд. – М.: Флинта: Наука, 2003. – С. 398-401.
62. Чандлер Р. Простое искусство убивать / Р. Чандлер // Д Хэммет. Из воспоминаний частного детектива. Красная жатва. Мальтийский сокол. Р. Чандлер. Простое искусство убивать. Вечный сон. Высокое окно. – М. : НФ “Пушкинская библиотека”, ООО “Издательство АСТ”, 2003. – С. 384 – 400.
63. Черняк М.А. Феномен массовой литературы XX века: моногр. / М.А. Черняк. – СПб.: – Москва: РГПУ им. А.И. Герцена, 2005. – 308 с.
64. Честертон Г. К. В защиту детективной литературы / Г.К. Честертон // Писатель в газете. – М.: Прогресс, 1984. – С. 35–39.
65. Шубина А.В. Проблема биографического жанра в творчестве Питера Акройда: дисс. ... канд. филол. наук: 10.01.03. Санкт-Петербург, 2009. 183 с. URL: info@lib.ua-gu.net (Дата звернення 20.03.2021).
66. Энциклопедия для детей. Всемирная литература. Ч.2: XIX и XX века / Глав. ред. В.А. Володин. – М.: Аванта +, 2000. – Том 15. – С. 222-223.
67. Buranell V. Edgar Allan Poe, New York, 1961, p.45; p. 49/
68. Haycraft H. Murder for Pleasure, Lnd., 1942, p. 12-12/
69. Patrick F. Quinn. The French Face of Ed. Poe, Carbondole, 1957, p.227.
70. The Complete Works of E. Allan Poe. New-York : AMS Press Inc. 1965, v.V, p.3, 35, 45, 291.
72. Wood Krutch J. Edgar Allan Poe, New-York, 1965, p. 102.